

Handläggare
Petter Jonsson
Telefon: 08-508 28 745

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2017-05-16, p.15

Kontroll av information på förpackade livsmedel

Resultat och projektrapport från läns-gemensamt kontrollprojekt

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna Miljösamverkans rapport som resultatrapportering för Stockholms kontrollprojekt gällande informationskontroll av förpackade livsmedel.
2. Överlämna tjänsteutlåtandet till Livsmedelsverket och Miljösamverkan Stockholms Län

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Britta Björkholm
Avdelningschef

Sammanfattning

I slutet av 2014 började en ny lagstiftning som reglerar märkning och annan livsmedelsinformation att tillämpas. För att kontrollerna av märkning ska ske på likartat sätt inom Stockholmsregionen så togs en gemensam plan fram av kommuner inom Stockholms län tillsammans med Nyköpings kommun och planen ledde i sin tur till detta kontrollprojekt.

Planen för märkningskontroll innefattar även en sanktionsvägledning för att göra märkningskontrollen i Stockholmsregionen mer rättvis och bedömningarna mer enhetliga.

Totalt har projektet genererat att 367 livsmedel märkningskontrollerades under 2016. För 28 % av de livsmedel som märkningsgranskades var märkta på ett otillåtet sätt. För de

märkningsgranskade livsmedlen i Stockholms kommun konstaterades otillåten märkning på 21 % (34 av 162) livsmedel.

Merparten av de avvikelser som konstaterades i Stockholm som vid projektets rapportering ännu inte hade följts upp, har åtgärdats efter projektets avslut. Detta antas även gälla för andra kommuner som deltagit i projektet. När resultaten från projektet summeras framgår att det finns anledning att arbeta med att säkerställa att sanktionsbeslut på ett proportionerligt sätt används som en naturlig del av kontrollen. Fortsatt kommunöverskridande samarbete med kontrollprojekt bör prioriteras därför att det ger ett större underlag att utvärdera och en bättre och mer rättvis livsmedelskontroll i Stockholmsregionen.

Bakgrund

I syfte att samverka regionalt inom livsmedelskontrollen bildades gruppen SILK (Samverkan i livsmedelskontrollen) hösten 2014. Gruppen skulle gemensamt genomföra kontrollprojekt inom olika delar av livsmedelskontrollen och genom samverkan stärka livsmedelskontrollen regionalt.

Den 13 december 2014 började Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna (Informationsförordningen) att tillämpas. I syfte att skapa en likartad och effektiv kontroll av livsmedelsinformation med den nya lagstiftningen som utgångspunkt, arbetade SILK fram en plan för kontroll av livsmedelsinformation som antogs 2015.

Med planen för informationskontroll som utgångspunkt beslutades att det skulle göras ett gemensamt kontrollprojekt. Stockholm fick i uppdrag att leda och koordinera projektet. Inom projektet skulle de kommunala kontrollmyndigheterna inom SILK kontrollera märkning av färdigförpackade livsmedel med samma metodik hos olika typer av livsmedelsverksamer.

Genom att samla resultaten från alla kontrollmyndigheter som ingår i SILK var målsättningen att få ett stort statistiskt underlag och därigenom kunna dra slutsatser som inte kunnat göras om en kontrollmyndighet ensamt hade genomfört projektet.

Projektrapporten har godkänts vid miljöchefsträffen för Stockholms län 2017-04-20.

Genomförande

I den plan som låg till grund för kontrollprojektet prioriterades kontrollen utifrån fyra faktorer som bedömdes vara viktigast att kontrollera:

1. Om märkningen av livsmedlet kan göra att konsumenten gör att konsumentens hälsa kan påverkas negativt
2. Om säljaren genom att vilseleda konsumenten kan göra ekonomisk vinning
3. Om märkningen på ett avgörande sätt kan vilseleda konsumenten
4. Om livsmedel med otillåten märkning har en stor spridning och därigenom når ett stort antal konsumenter

För att täcka in alla delar av livsmedelkedjan kontrollerades olika typer av livsmedelsverksamheter. De verksamhetstyper som kontrollerades i kontrollprojektet var:

1. Tillverkare
2. Importörer
3. Grossister med eller utan lager
4. Detaljhandel som säljer livsmedel som producerats av andra livsmedelsverksamheter

Kontroll av livsmedelsinformation sker mest effektivt hos den som ansvarar för utformning av märkningen (främst tillverkare och importörer). Kontroll av märkning hos livsmedelsverksamheter som inte själva utformar märkningen är också betydelsefull för att kunna göra märkningskontroll i den miljö som konsumenterna påträffar livsmedlen och kontrollera så att de livsmedel som säljs i Stockholmsregionen är märkta på ett sätt som inte vilseleder konsumenterna eller riskerar att påverka konsumenters hälsa negativt.

Resultat

Eftersom projektet gjordes inom SILK så ingår merparten av Stockholms läns kommuner samt Nyköping vilka bidrar till projektets samlade resultat.

Resultat för hela SILK:

- Märkning av 367 färdigförpackade livsmedel kontrollerades
- 72 % av dessa bedömdes vara utan avvikelse
- 28 % av livsmedlen bedömdes vara märkta på ett otillåtet sätt. I hälften av dessa fall vidtog företagen frivilliga åtgärder för att åtgärda avvikelserna

- Vid drygt 1 % av kontrollerna (4 st) har sanktionsbeslut skrivits. Dessa är fördelade på 3 förelägganden och 2 förbud.
- 42 märkningsgranskade livsmedel bedömdes vara märkta på ett otillåtet sätt, men ingen vidare åtgärd hade ännu vidtagits från kontrollmyndighet eller företag när resultat rapporterades till projektledarna

Resultat som gäller Stockholms kommun:

- 162 av märkningskontrollerna gjordes i Stockholms stad
- 21 % (34 st) av dessa bedömdes vara med avvikelse
  - 7 av avvikelserna åtgärdades genom frivilliga åtgärder från företaget
  - Inga saluförbud fattades av miljö- och hälsoskydds nämnden
  - 27 avvikelser hade inte åtgärdats när resultatet rapporterades till projektledarna

Förvaltningens synpunkter och förslag

Livsmedelsinformation är en del av livsmedelskontrollen som ofta prioriteras ner jämfört med t.ex. de hygienregler som livsmedelslagstiftningen innehåller. Hygienfrågor och de faktiska omständigheterna på plats när livsmedel tillverkas har alltid varit centrala vid livsmedelskontroll men det är även viktigt att livsmedelsinformation utformas på ett sätt som lagstiftningen medger. Livsmedelsinformation som inte följer lagstiftningens krav kan vilseleda konsumenter och även leda till att konsumenters hälsa påverkas negativt.

I livsmedelslagstiftningen finns ett krav att livsmedelsinformationen ska kunna ses av allmänheten men lagstiftningen tar inte särskild hänsyn till de behov som individer med nedsatt synförmåga eller lässvårigheter har. Den grundförordning som reglerar märkningskrav i lagstiftningen ställer krav på teckenstorlek och framhävande av allergener i ingrediensförteckningen. Det finns inga krav på tillgängliggörande av informationen med t.ex. chipmärkning eller andra tekniska möjligheter för att göra det möjligt för dessa grupper att tillgodogöra sig livsmedelsinformationen. I Läkemedelslagstiftningen finns krav att delar av märkningen ska vara utmärkt med punktskrift men något motsvarande krav finns inte i livsmedelslagstiftningen.

Miljöförvaltningen har prioriterat att granska framhävandet av allergener i märkningen men kravet på minsta teckenstorlek har inte prioriterats i kontrollen. Den minsta teckenstorleken är så liten som

1,2 mm och läsbarheten är beroende av andra faktorer som kontrast och typsnitt. Därför bedöms andra faktorer så som möjlighet att få livsmedelsinformationen uppläst vara viktigare för att personer med nedsatt synförmåga eller lässvårigheter att tillgodogöra sig märkningsuppgifterna.

Genom att genomföra ett märkningsprojekt inom SILK har kommunerna bidragit till ett större statistiskt underlag än vad kommunerna på egen hand hade kunnat göra. Att planera och genomföra kontrollprojekt gemensamt sparar också tid och är resurseffektivt eftersom fler kan dra nytta av den planering och resultatrapportering som görs. Den samlade kompetensen inom regionen bör också borga för en ökad kvalitet genom bättre, standardiserade och mer rättvisa bedömningar än vad kontrollmyndigheterna skulle uppnå enskilt.

Därför bör samarbete över kommungränserna genom gemensamma kontrollprojekt även prioriteras fortsättningsvis. Ett stort antal märkningskontroller har genomförts både i Stockholm och länet som helhet. De inspektörer som har deltagit i projektet förväntas ha utvecklat sin förmåga att kontrollera märkning av livsmedel och länsöverskridande kontrollprojekt som detta bidrar till mer likartad och rättvis livsmedelskontroll i regionen.

Projektets resultat visar att en stor del av de livsmedel som finns på marknaden har märkning som avviker från lagstiftningens krav. Merparten av de avvikelser som i Stockholms inte hade följts upp vid inrapporteringstillfället har i ett senare skede åtgärdats genom uppföljande kontrollbesök eller sanktionsbeslut. Det är troligt att detsamma gäller för flertalet av de avvikelser utan åtgärd som rapporterats in från andra kommuner inom SILK. Antalet sanktionsbeslut som skrivits är lågt och därför bör fortsatt arbete inom länet göras för att bidra till att förbud och förelägganden används när det är påkallat.

Miljöförvaltningen bör kontrollera märkning som en naturlig del av den ordinarie kontrollen även fortsättningsvis. Kommunöverskridande samarbeten bör även fortsättningsvis prioriteras.

Slut

Bilagor

1. Rapport ”Kontroll av information på förpackade livsmedel”

2. Plan för märkningskontroll ” Plan för kontroll av information och tillämpning av sanktioner”
3. Checklistor
4. Hjälpreda